

แนวทางการพัฒนาประเทศกับความขัดแย้งในสังคม

The way Country Development and Social Conflict

ธงชัย สิงอุดม, พระครูวชิรคุณพิพัฒน์ และ พจรี สายบุญเย็น^๑
Thongchai Singudom, Phrakruwajirakunpipak And Pajre SaiBunyuan

บทคัดย่อ

การพัฒนาประเทศมีแนวคิดริเริ่มมาจากช่วงหลังสงครามโลก ครั้งที่ ๒ ที่เกิดจากมนุษย์เกิดความขัดแย้งในสังคม โดยเฉพาะในช่วงของสงคราม มีการเข่นฆ่า ทำลายล้างมนุษย์ด้วยกันเอง มนุษย์กลายเป็นสัตว์เดรัจฉานที่ต้องเอาตัวรอด เห็นแก่ตัว โหดร้าย เมื่อสงครามยุติ มนุษย์จึงจำเป็นต้องพัฒนาจิตใจมนุษย์และสังคมเพราะความขัดแย้งของมนุษย์ทำลายทุกอย่างทั้ง บ้านเมือง การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมจึงมีความจำเป็นต้องฟื้นฟูทุกอย่างให้ดีขึ้น ทำให้เกิดแนวคิดในการพัฒนาประเทศเกิดขึ้นว่าทุกคน และทุกประเทศต้องช่วยกันที่จะแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นร่วมกัน และในส่วนของประเทศไทยได้มีการพัฒนาไปตามแนวคิดกระแสหลักที่เน้นความทันสมัยแบบตะวันตก

ดังนั้นในการพัฒนาประเทศไทยจึงจำเป็นต้องรู้รากเหง้าของปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น เพราะในการพัฒนาประเทศไม่มีแนวทางการพัฒนาที่ดีที่สุด แต่ต้องหาแนวทางใหม่ๆที่เหมาะสมกับประเทศที่สุดในการพัฒนาเช่น เศรษฐกิจพอเพียง พุทธเศรษฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์อิสลาม สิ่งสำคัญคือแนวพระราชดำริของในหลวงที่ทรงสรุปว่า “การพัฒนาต้องระเบิดจากข้างใน” และ “ต้องเข้าใจ เข้าถึงและพัฒนา” ต้องให้คนในชุมชนเข้าใจก่อนจึงจะพัฒนาได้

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา ความขัดแย้ง, ความขัดแย้งในสังคม และสงคราม

^๑ วิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Abstract

The development of the country was initiated after the Second World War caused by human conflict in society. Especially during the war, there was a slaughter of human beings. Humanity becomes a beast that must survive cruelty when the war is over. Humanity must develop the human and social mind. Because human conflict destroys everything, politics, economy, society, it is necessary to restore everything better. So the concept of developing countries occurs that everyone. And every country must help each other. To resolve the conflicts that occurs together. And in Thailand, it has developed in line with the current trend of modern western style.

So in Thailand, it is necessary to know the root of the conflict. Because in developing countries there is no best development approach. However, we need to find new ways that are appropriate for the country to develop. Sufficient economy Buddhist economics Islamic economics What is important is the royal line that concluded. "Development must be exploded from the inside" and "must be understood, accessed and developed" must be understood by the people in the community before development.

Keywords : Developmental Guidelines, Development Conflict, Conflict Social

War

บทนำ

การพัฒนาที่มีความเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลง โดยมาจากความขัดแย้งหรือความคิดเห็นไม่ตรงกันของกลุ่มคนในสังคม แต่การเปลี่ยนแปลงที่จะได้ชื่อว่าเป็นการพัฒนาจะหมายถึงการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น เมื่อมองว่าการพัฒนาคือการทำให้ดีขึ้น จึงเกิดคำถามว่า ดีขึ้นหมายถึงอะไร และจะเอาอะไรมาเป็นตัวชี้วัด ลักษณะดังกล่าวทำให้คำว่าพัฒนาจึงเป็นคำที่แฝงไปด้วยค่านิยม (Value Added) เพราะคำว่าดีของแต่ละสังคมอาจจะไม่เหมือนกันซึ่งในบางช่วง การพัฒนาประเทศเกิดจากความขัดแย้งในสังคม

การจะให้นิยามหรือความหมายของคำว่าพัฒนาแบบไหน ขึ้นอยู่กับโลกทัศน์หรือการมองโลกของคนแต่ละคนจึงทำให้คำว่าพัฒนามีลักษณะแฝงไว้ด้วยค่านิยมลักษณะสัมพัทธ์เป็นคำที่มีความหมายในเชิงบวกแฝงอยู่คือมองว่าถ้าพัฒนาแล้วจะดี ควรจะเป็น เป็นคำมีเกณฑ์บางอย่างแฝงอยู่การพัฒนาเป็นปรากฏการณ์ที่เราใช้สื่อสารที่มีเป้าหมายกำหนดไว้แล้ว (Goal Oriented) จะเป็นทั้งสภาวะ (State of Being) คือสภาพที่พึงต้องการบรรลุถึง และเป็นทั้งกระบวนการ (Process) ดำเนินการต่อเนื่องบรรลุถึงเป้าหมาย

ศ.ติน ปรีชญพทุทธิ ได้สรุปความหมายของการพัฒนาไว้ว่า การพัฒนา หมายถึง ความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงและแปลงรูปสภาพแวดล้อม โครงสร้าง กระบวนการ พฤติกรรมทั้งของระบบและปัจเจกบุคคล ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม เพื่อสนองตอบข้อเรียกร้องและความต้องการของมวลมนุษยชาติในความยากจนหรือความโง่เขลาไม่รู้ ความเจ็บไข้ได้ป่วยและความหิวโหยโดย ศ.ติน สรุปเป็น ๓ คำ การพัฒนา คือ โง่ (Ignorance) จน (Poverty) เจ็บ (Disease) การพัฒนาจึงเป็นการต่อสู้กับความโง่ ความจน และความเจ็บป่วยของคน

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ เพลโต และอริสโตเติล ได้กล่าวไว้ว่า จุดมุ่งหมายของทุกสังคมคือ การมีชีวิตที่ดีของคนในสังคม ดังนั้นต้องพัฒนาให้คนในสังคมมีชีวิตที่ดี

พิมล พูลพิพิธ ๒๕๕๖ ได้รวบรวมความหมายของการพัฒนา ๑๐ ประเด็นดังนี้

๑. การพัฒนาคือความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) การเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นเป็นเงื่อนไขจำเป็นของการพัฒนา แต่ไม่ใช่เงื่อนไขที่เพียงพอของการพัฒนา ที่ผ่านมามีความพยายามในการวัดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เพื่อดูว่าสังคมไหนมีการเติบโตทางเศรษฐกิจหรือไม่

๕๔ วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มจร วิทยาเขตแพร่ ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๐)

๒. การพัฒนาต้องทำให้เกิดการกระจายรายได้เพราะการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดช่องว่าง ห่างกันมากระหว่างคนรวยและคนจน อาจก่อให้เกิดความตึงเครียดที่แฝงอยู่ในตัวโครงสร้างเองหรือที่เรียกว่าความรุนแรงที่แฝงอยู่ในโครงสร้าง ดังนั้นจึงต้องแก้ปัญหาด้วยการกระจายทรัพยากรซ้ำ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคมมากขึ้น การกระจายซ้ำระดับโลก

๓. การพัฒนาคือการแก้ปัญหาสังคมอื่นๆ ที่ตามมาพร้อมกับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เช่น ปัญหาครอบครัวหรือบางคนมีปัญหาคือความตึงเครียด จากยุทธศาสตร์การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เกิดช่องว่างระหว่างรายได้ คนขาดความเท่าเทียมกันเพราะต้องพึ่งคนอื่นตลอดเวลา สังคมกลายเป็นวัตถุนิยม (Materialism) และเกิดปัญหาความแปลกแยก (Alienation) งานจึงไม่ใช่ความสุขอีกต่อไป แต่เป็นความเบื่อหน่าย ไม่รู้ว่าผลงานอยู่ที่ไหน การที่คนมาอยู่ร่วมกันเป็นร้อยๆคน แต่กลับรู้สึกว้าเหวเพราะไม่รู้จักคนที่อยู่ข้างห้อง จึงระแวงว่าจะถูกวางยาพิษ ความแปลกแยกทางการเมืองคือไม่สนใจว่าใครจะเป็นนายกา

๔. การพัฒนาต้องสร้างความเป็นธรรมในสังคม (Social Justice) ทุกสังคมไม่มีความเป็นธรรม จึงต้องสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้น เช่น ความเสมอภาค (Equality) ในความเป็นคน ความเสมอภาคในทางกฎหมาย เสมอภาคในทางการเมือง ความเสมอภาคในทางเศรษฐกิจ ความเสมอภาคในชีวิต/สังคมวัฒนธรรม การเคารพในสิทธิมนุษยชน และการสร้างความเป็นธรรมในด้านอื่นๆ ด้วย

๕. การพัฒนาต้องมีรูปแบบการปกครองที่ดี (Good Governance) อันเป็นที่ยอมรับของนานาชาติอารยประเทศ และเป็นตัวชี้บ่งระดับการพัฒนาด้วย เช่น แนวคิด Good Governance ของกลุ่มธนาคารโลก มี ๔ ข้อ ดังนี้

๑) Accountability คือมีความรับผิดชอบอย่างต่อเนื่องและผูกพัน

๒) Legitimacy มีความชอบธรรม ถูกกฎหมาย ทำถูกขนบธรรมเนียมประเพณี

๓) Transparency มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ไม่ทุจริต คดโกง

๔) Participation การมีส่วนร่วมของประชาชน

พระราชกฤษฎีกาการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของไทย พ.ศ.๒๕๕๖ ได้เพิ่มตัวชี้วัดเข้าไปอีกเป็นจำนวนมาก เช่น ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ความรวดเร็ว การตอบสนอง ความคุ้มค่า จริยธรรม ฯลฯ

๖. การพัฒนาคือการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีสติ (Natural Resources) ไม่บริโภคนอย่างเมามัวและสิ้นเปลืองจนทำให้ทรัพยากรต่างๆในโลกสิ้นเปลืองหรือหมดไปจากโลกอย่างรวดเร็ว

๗. การพัฒนาคือรักษาสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ

ทั้งข้อ ๖ และ ๗ อาจเรียกรวมกันว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนหรือการพัฒนาที่คงทน (Sustainable Development) ให้นักศึกษาตอบว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนคืออะไร

๘. การพัฒนาคือการสร้างคุณภาพชีวิต คือการอยู่ดีกินดี มีชีวิตที่ดี มีความสุข หากรวยมากแต่มีแต่เรื่องกลุ้มใจ ชี้อึด ไม่มีเวลาให้คนที่รัก ไม่มีเวลาได้พูดจาในสิ่งที่ชอบ ไม่มีเวลาได้ฟังธรรมะ มีเงินก็ไม่มีประโยชน์ กระทั่งรวมทวดไทยจึงมี จปฐ มาเป็นตัวชี้วัดความสุขของคน

๙. การเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลกอย่างสมศักดิ์ศรี (Integration) โดยเฉพาะในโลกปัจจุบันที่ไร้พรมแดน (Globalization) จำเป็นต้องติดตามข่าวสารการเปลี่ยนแปลงให้ทัน ซึ่งอาจจะถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของระดับการพัฒนา

๑๐. การมีอำนาจในการเจรจาต่อรองบนเวทีเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ (International Negotiation Strength)^๒

อมาตยา เสน (Amartya Sen)^๓ เจ้าของรางวัลโนเบล สาขาสันติภาพ กล่าวว่า การพัฒนาที่แท้จริงจะต้องมีเสรีภาพ (Development as Freedom) ถ้าไม่มีเสรีภาพก็ไม่ใช่การพัฒนาที่แท้จริง การพัฒนาที่เน้นเสรีภาพ (Freedom Centered) เป็นการพัฒนาที่เน้นคนเป็นผู้กระทำการมีความกระตือรือร้น ตื่นตัวอยู่เสมอ ไม่ได้เป็นเพียงคนใช้ ที่ได้แต่รอคอยคำสั่งของหมอย่างเรื่อยๆ หรือเป็นเพียงผู้แบมือรับอย่างเฉื่อยชา รอรับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนาต่าง ๆ เท่านั้น

การพัฒนาเป็นการสอนให้คนช่วยเหลือตัวเองได้ ยืนได้ด้วยตัวเอง คล้ายกับการให้คนเบ็ดและสอนวิธีตกปลา แทนที่จะเอาปลาไปให้กิน ไม่ซ้ำปลาก็จะหมดไป แต่การให้คนเบ็ดเป็นเครื่องมือหากินหรือให้ความรู้ด้านเทคโนโลยี ให้การศึกษาด้านต่างๆ เป็นการติดอาวุธทาง

^๒ พิมล พุทธิพิธ, แนวความคิดและนโยบายการพัฒนาประเทศไทย, บรรยาย, ๑๙ ก.ย. ๒๕๕๗.

^๓ อมาตยา เสน Amartya Sen, การพัฒนาคือการสร้างเสรีภาพ, ตีพิมพ์ครั้งแรก เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๙๙ โดยสำนักพิมพ์ Oxford University Press.

ปัญญา ให้ประชาชน คนยากจน หรือผู้ด้อยโอกาสในสังคม ทำให้คนมีโอกาสเลือกและคิดได้ด้วยตนเอง ไม่ใช่จะทำอะไรก็กลัวไปหมด เป็นการพัฒนาที่เน้นชุมชนหรือประชาชน

แนวคิดของการพัฒนาประเทศ

แนวความคิดในการพัฒนานั้นมีมากมาย ซึ่งแต่ละกลุ่มและแต่ละทฤษฎีก็จะมองจุดของการพัฒนาไปในแง่มุมที่ต่างกันอย่างสิ้นเชิง โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงนั้นย่อมจะเกิดเสมอในทุกสังคม ซึ่งอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป หรืออาจมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งขึ้นอยู่กับหลายๆ สิ่ง ในความเห็นของผู้เขียนคิดว่า ทุกสังคมต้องมีการเปลี่ยนแปลงจะมากหรือน้อย ช้าหรือเร็วเท่านั้น ขึ้นอยู่กับตัวการใหญ่คือมนุษย์นั่นเอง ปรากฏการณ์ทางสังคมช่วงเวลาหนึ่ง ๆ จะไม่เหมือนอีกช่วงเวลาหนึ่งไปทุกอย่าง การศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคม จึงเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดทฤษฎีต่างๆ มากมาย และทฤษฎีเหล่านี้ก็อธิบายสังคมเป็นระบบได้ ในช่วงเวลาหนึ่งเป็นการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบใหม่ ล้วนแล้วมาจากแนวความคิดของผู้คนซึ่งมีความคิดหลากหลายมาแลกเปลี่ยนความคิด เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของกลุ่มคนของสังคมและจัดบรรทัดฐานของสังคม ทำให้แนวความคิดเหล่านั้นถูกพัฒนาขึ้นจนกลายเป็นทฤษฎีต่างๆทางสังคม เพื่อการพัฒนากลุ่มคนเล็กๆกลุ่มคนระดับกลางจนถึงระดับประเทศ

แนวคิด Development ถูกนำมาใช้อย่างจริงจังในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ริเริ่มโดยองค์การสหประชาชาติ มองว่าประเทศที่พัฒนาแล้วส่วนใหญ่อยู่ในอเมริกาและยุโรป แต่อีกประเทศในเอเชีย แอฟริกาและลาตินอเมริกายังไม่พัฒนา จึงตั้งองค์กรระหว่างประเทศขึ้นเพื่อส่งเสริมการพัฒนา สำหรับประเทศไทยได้รับแนวคิดนี้เข้ามาในช่วง พ.ศ.๒๕๐๐ สมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้มีการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบใหม่ๆ ซึ่งจะแตกต่างจากรูปแบบการเคลื่อนไหวแบบเดิมซึ่งการเคลื่อนไหวเหล่านี้ได้เกิดการพัฒนาทั้งด้านแนวความคิดในการดำรงชีพ ตลอดจนความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคมที่คนเหล่านั้นอาศัยอยู่ เช่น การเรียกร้องสิทธิเสรีภาพให้สตรีมีความเสมอภาคกับสุภาพบุรุษ การต่อต้านนิวเคลียร์การอนุรักษ์สภาพแวดล้อม

ทฤษฎีในการพัฒนา

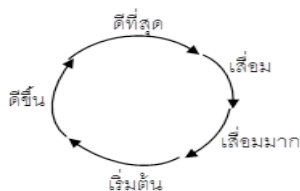
ทฤษฎีส่วนใหญ่มาจากนักคิดทางตะวันตก บางอย่างจึงใช้ได้และบางอย่างจึงใช้ไม่ได้ตามสภาพสังคมที่ไม่เหมือนกัน

๑. ทฤษฎีวิวัฒนาการ (Evolutionary Theory) มีหลักการคือ

๑.๑. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติไปสู่สิ่งที่ดีขึ้น เจริญขึ้น
เป็นไปโดยอัตโนมัติ ไม่มีการกำหนดหรือวางแผน

๑.๒. การเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดหรือวางแผน โดยบุคคลหรือคณะบุคคล
ที่ส่งผลกระทบในระดับมหภาค (Macro) หรือระดับจุลภาค (Micro)

๒. ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงหมุนเวียน (Cyclical Changes) คือการเปลี่ยนแปลงที่มีได้
มุ่งหน้าหรือตกต่ำแต่อย่างเดียว แต่เป็นการเปลี่ยนที่สลับกันไประหว่างเจริญขึ้น – เสื่อมลง –
เจริญขึ้น เป็นวงจรภาพ

ทฤษฎีนี้สามารถใช้ได้กับการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง โดยเฉพาะการเมืองของไทย ที่
เริ่มจากมีรัฐธรรมนูญ มีการเลือกตั้ง มีรัฐบาล มีการบริหารประเทศ จากนั้นเริ่มเสื่อม มีปัญหา
ทางการเมือง มีการปฏิวัติยึดอำนาจ หมุนเวียนอย่างนี้ไปเรื่อยๆ เป็นวงจร

นักวิชาการมองการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เป็นพหุวัชณะภาษาอังกฤษ ๔ ตัว

W คือ เศรษฐกิจทรุดตัวรวดเร็ว แต่ใช้เวลาอย่างรวดเร็วในการฟื้นตัว สักพักก็จะทรุด
ตัวลงอีก และไม่นานก็ฟื้นตัวอีกครั้ง คล้ายกับนกมวยที่โดนน็อก พอได้น้ำก็ฟื้นขึ้นมาอีก

V คือ เศรษฐกิจตกต่ำ แต่ช่วงเวลาไม่นานก็สามารถติดตัวฟื้นไปดีเหมือนเดิม
ผู้อำนวยการของ IMF มองว่าเศรษฐกิจไทยมีลักษณะตัว V คือปี ๒๕๔๐ เศรษฐกิจไทยตกต่ำแต่
ไม่นานก็ฟื้นตัว

U คือ เศรษฐกิจทรุดตัว ต้องใช้เวลาระยะหนึ่งจึงจะฟื้นตัว

L คือ เศรษฐกิจที่ทรุดตัวแล้วลากยาว ไม่มีวิแวว่าจะฟื้นตัว

๓. ทฤษฎีพัฒนาการ (Developmental Theory)

รอสทาว (ค.ศ.๑๙๖๐) อธิบายว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงสังคมในประเทศกำลังพัฒนา
เป็นการเคลื่อนไหวแบบค่อยเป็นค่อยไป เข้าสู่การเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกันกับประเทศพัฒนา
คือการทำให้ประเทศเป็นประเทศอุตสาหกรรม (Industrialization) จอมพลสฤษดิ์ได้รับ

๕๘ วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มจร วิทยาเขตแพร่ ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๐)

คำแนะนำเกี่ยวกับแนวคิดนี้ จึงออกพ.ร.บ.อุตสาหกรรมขึ้น เพื่อพัฒนาประเทศไปเป็น อุตสาหกรรม ปัจจุบันไทยเราเป็นประเทศกึ่งอุตสาหกรรมกึ่งเกษตรกรรม

๔. ทฤษฎีจิตวิทยาสังคม (Social Psychological Theories) มองว่าความสำเร็จอยู่ที่ ตัวบุคคล มีนักทฤษฎี ๓ คน ได้แก่

Hagen (๑๙๖๒) กล่าวว่า ผู้ที่จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนา ต้องมี บุคลิกภาพแบบสร้างสรรค์ ทุกอย่างที่ต้องการต้องมีขั้นตอนและเหตุผล

McClelland (๑๙๖๑) กล่าวว่า ผู้ที่ทำการพัฒนาเป็นผลมาจากประสบการณ์ ในวัยเด็กและมีแรงจูงใจในความสำเร็จ สังเกตว่านักประดิษฐ์ระดับโลก ในวัยเด็กมักมีแรงจูงใจ ที่ชี้ให้เห็นว่าอนาคตจะไม่ธรรมดา

Inkeles (๑๙๖๖) กล่าวว่า การพัฒนาเป็นการเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติแบบเดิม มาเป็นแบบสมัยใหม่ของมนุษย์ เป็นคนทันสมัย ออกจากโลกเก่ามาอยู่ในโลกใหม่

๕. ทฤษฎีพึ่งพา (Dependency Theory) มีนักคิด ๒ คน ได้แก่

Wallerstein (๑๙๗๔) กล่าวว่า ความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของ อุตสาหกรรมตะวันตก เกิดจากส่วนเกินทางเศรษฐกิจ (Economic Surplus) และจากวัตถุดิบ จากประเทศโลกที่ ๓ คือประเทศยากจนหรือประเทศกำลังพัฒนาที่มีทรัพยากรธรรมชาติมาก ประเทศร่ำรวยมักมากอบโกยทรัพยากรจากประเทศเหล่านี้ไปสร้างความมั่งคั่งให้กับตัวเอง จน กลายเป็นประเทศอุตสาหกรรม

Dos Santos (๑๙๗๐) กล่าวว่า การพัฒนาถูกชักนำอยู่ตลอดเวลา เพื่อผลประโยชน์ของตะวันตกคำว่า “พึ่งพิง” กับ “พึ่งพา” แตกต่างกัน โดย “พึ่งพา” คือการ ขึ้นอยู่กับอีกคนหนึ่ง ต้องได้รับความช่วยเหลือตลอด ส่วน “พึ่งพิง” คือการช่วยเหลือซึ่งกันและ กัน

๖. ทฤษฎีการทำให้ทันสมัย (Modernization Theory) มีหลักการสำคัญดังนี้

- ๑) การรับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจจากประเทศพัฒนาแล้ว
- ๒) การจัดระบบตลาดเสรีแบบตะวันตก คือเปิดให้มีการแข่งขันอย่างเสรี ไม่ให้ มีการผูกขาด
- ๓) มีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ
- ๔) การเอาชนะความด้อยพัฒนา

๕) มีการร่วมมือระหว่างรัฐ

๗. ทฤษฎีจักรวรรดินิยม (Theory of Imperialism) คิดขึ้นโดยนักสังคมนิยมที่ต่อต้านทุนนิยม มี ๓ คน คือ คาร์ล มาร์กซ์, วลาดีเมียร์เลนิน, โรซ่า ลักเซมเบิร์ก ทั้งสามมีความเห็นตรงกันว่า

๑) ประเทศที่มีใช้อุตสาหกรรมจะต้องขึ้นต่อประเทศทุนนิยม เพราะสภาพของเกษตรกรรมกับอุตสาหกรรมเป็นคนละเรื่องกัน

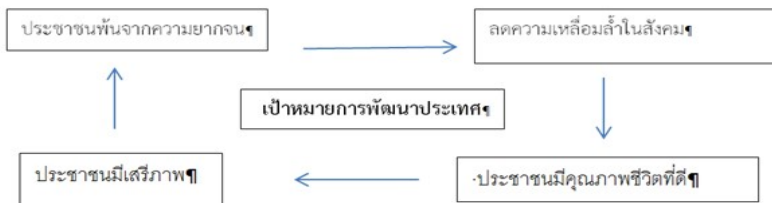
๒) ประเทศอุตสาหกรรมจะบังคับให้ประเทศที่เจริญน้อยกว่าเปิดตลาดการค้าและการลงทุน หากไม่ปฏิบัติตามก็จะมีบทลงโทษ

๓) ความยากจนในประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย เกิดจากการแสวงหาประโยชน์ของประเทศอุตสาหกรรม

ประเทศที่มีศักยภาพหรือมีอำนาจทางเศรษฐกิจ จะบังคับให้ประเทศที่ด้อยกว่าเปิดตลาดสินค้าและการลงทุน ผลการเปิดเสรี ทำให้ประเทศเกษตรกรรมที่กำลังพัฒนาประสบปัญหา

เป้าหมายของการพัฒนาประเทศ

๑. ประชาชนต้องพ้นจากความยากจน
๒. ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ลดช่องว่างในการกระจายรายได้
๓. ประชาชนต้องมีคุณภาพชีวิตที่ดี
๔. ประชาชนต้องมีเสรีภาพตามระบอบประชาธิปไตย

เป้าหมายทั้งหมดนี้จะสอดคล้องกับแนวทางในการพัฒนาประเทศ

ความขัดแย้งในสังคม

ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เมื่อบุคคลมีเป้าหมาย หรือจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน และความแตกต่างเหล่านี้จะก่อให้เกิดเป็นความขัดแย้งต่อมาภายหลัง คำว่าความ

ขัดแย้ง (Conflict) เป็นคำที่มาจากภาษาละติน ว่า *confligere* ตามความหมายของ Webster Dictionary คำว่า Conflict หมายถึง การต่อสู้ การสงคราม การไม่ถูกกันเมื่อความสนใจ ความคิดหรือการกระทำไม่เหมือนกัน

ความหมายของการขัดแย้ง

ความขัดแย้งความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๒๕

ขัดเป็นคำกริยา หมายถึง ไม่ทำตาม ฝ่าฝืน ขืนไว้ แย้งกัน ไม่ลงรอยกัน

แย้งเป็นคำกริยา หมายถึง ไม่ตรงหรือลงรอยเดียวกัน ต้านไว้ ทานไว้

ความขัดแย้ง จึงหมายถึง การกระทำที่ไม่ลงรอย ขัดขืน หรือต่อต้านกัน^๔

ความขัดแย้งตามความหมายของราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๓๘:๑๓๗) หมายถึง การไม่ลงรอยกัน ซึ่งหากจะแยกพิจารณาคำว่า “ขัด” ราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๓๘:๑๓๓) หมายถึง การไม่ทำตาม ฝ่าฝืน ฝืนไว้และคำว่า “แย้ง” ราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๓๘:๖๘๑) หมายถึง ไม่ตรงหรือลงรอยเดียวกัน ต้านไว้ ทานไว้ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ความขัดแย้ง ประกอบด้วยอาการทั้งขัดและแย้ง ซึ่งหมายถึงการที่ทั้งสองฝ่ายจะไม่ทำตามกันแล้วยังพยายามที่จะต้านเอาไว้อีกด้วย^๕

พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต (๒๕๕๓)^๖ นิยามความขัดแย้งไว้ ๒ ลักษณะ คือ การนิยามในเชิงโครงสร้างและการนิยามในเชิงกระบวนการ การนิยามความขัดแย้งในเชิงโครงสร้างระบุว่าความขัดแย้งเป็นการต่อสู้อย่างชัดเจนแบบเปิดเผยระหว่างหน่วยงานสังคมตั้งแต่สองหน่วยขึ้นไปภายในองค์กร หรือระหว่างองค์การ เพื่อช่วงชิงทรัพยากรที่มีค่าหรือโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากร อย่างไรก็ตาม มีนักวิชาการบางกลุ่มที่ใช้วิธีการศึกษาความขัดแย้งแบบชาติพันธุ์วรรณวิทยาที่แม้ว่าจะนิยามความขัดแย้งในเชิงโครงสร้างแต่เห็นว่าความขัดแย้งอาจดำรงอยู่ในรูปแบบเชิงโครงสร้างที่ซ่อนเร้นซึ่งถูกผนึกรวมอยู่ในการปฏิสัมพันธ์ประจำวันของสมาชิกองค์กร และถูกกดทับภายใต้วัฒนธรรมหรือค่านิยม เชิงสมานฉันท์ของ สำหรับความหมายของความขัดแย้งได้มีผู้ให้ความหมายของความขัดแย้งไว้มากมายหลายลักษณะแตกต่างกันกล่าวคือ

^๔ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๒๕, หน้า ๑๓๗,๖๗๕.

^๕ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๓๘, หน้า ๑๓๓,๑๓๗,๓๘๑.

^๖ พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต, **องค์กรและการบริหารจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร :อิงค์ ปียอนด์บุ๊กส์, ๒๕๕๓), หน้า ๓๓๐

แนวคิดความของการขัดแย้ง

ความขัดแย้งเกิดขึ้นเมื่อคน กลุ่มคน มีเป้าหมายที่ต่างกันออกไป ทำให้เห็นอีกฝ่ายเป็นอุปสรรคต่อการบรรลุเป้าหมายของตน ทำให้มีการตั้งคำถามเกี่ยวกับความขัดแย้งมีบทบาทหน้าที่ทางสังคมอย่างไร อะไรทำให้เกิดสถานการณ์ความขัดแย้ง และความขัดแย้งเป็นเรื่องของปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมที่เห็นต่างกัน ซึ่งมีการแสดงออกได้โดยอาศัยวิธีการหรือกลไกใด มีสถานการณ์แวดล้อมอย่างไร และความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจะสนองประโยชน์อย่างไร

ผลของความขัดแย้ง มี ๒ แบบ คือ

๑. ผลทางบวกของความขัดแย้ง ในด้านบวกคือ ปกป้องความเฉื่อยชาและกระตุ้นความสนใจหรือกล่าวได้ว่าความไม่แน่นอนของสถานะสภาพอาจถือเป็นการทดสอบความสามารถของบุคคลหรือเพื่อประเมินบารมีและความแข็งแกร่งของบุคคลก็ได้ หากจะมองในระดับกลุ่มบุคคลความขัดแย้งอาจแสดงให้เห็นเอกลักษณ์ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ความสมานฉันท์ การท้าทายและพลังกลุ่ม และแนวคิดเชิงสร้างสรรค์นั้น เป็นแนวคิดใหม่ซึ่งมองว่าความขัดแย้งเป็นสิ่งจำเป็นขององค์การเป็นสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นในองค์การ เพราะจะทำให้

- สมาชิกในองค์การได้รับการกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจ และพบแนวทางในการทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- สมาชิกในองค์การได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
- ก่อให้เกิดความสามัคคีในกลุ่ม
- องค์การได้มีการปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น
- องค์การมีการปรับตัวให้เข้ากับเปลี่ยนแปลงในสังคมได้อย่างต่อเนื่อง
- มีการเลือกตัวแทนที่เข้มแข็งมีความรู้ความสามารถมาเป็นผู้นำ
- ได้มีการระบายข้อขัดแย้งระหว่างบุคคลหรือกลุ่มซึ่งเก็บกดไว้เป็นเวลานาน

๒. ผลทางด้านลบของความขัดแย้ง

ในด้านลบมีผลทำให้เกิดความสับสนไม่เป็นระเบียบและยุ่งเหยิงกับระบบงานและสิ้นเปลืองทั้งความพยายามและทรัพยากรในการจัดการแก้ไข หากปล่อยให้ยืดเยื้ออาจเป็นอันตรายต่อหน่วยงานและทำให้เกิดความเหนื่อยหน่ายสำหรับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนั้นความขัดแย้งทำให้เกิดความเสื่อมโทรม ความขัดแย้งที่ได้รับการแก้ไขไม่ถูกต้องอาจทำให้สมาชิกในองค์การเกิดความรู้สึกเครียด เหนื่อยหน่าย หหมดกำลังใจ ท้อแท้ ส่งผลให้การดำเนินงานขององค์การไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ทำให้ผลผลิตขององค์การลดลง

หลักการสำคัญเกี่ยวกับการบริหารความขัดแย้ง

วิธีจัดการกับความขัดแย้งสามารถทำได้หลายวิธีทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ หรือสไตล์ในการบริหารของนักบริหาร ซึ่งสามารถแบ่งรูปแบบของการบริหารความขัดแย้งได้ดังนี้

๑. การหลบหลีกความขัดแย้ง (Avoiding Style) วิธีการนี้จะเป็นการลดภาวะตึงเครียดได้ระยะหนึ่ง แต่จะไม่สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ได้อย่างแท้จริง การบริหารความขัดแย้งโดยการวางเฉยจะมีความเหมาะสมอย่างมาก

๒. การให้ความช่วยเหลือ (Accommodating Style) การจัดการความขัดแย้งวิธีนี้คือการให้ความช่วยเหลือฝ่ายตรงข้าม หรือการให้ความร่วมมือ โดยไม่สนใจว่าฝ่ายของตนเองจะได้รับผลประโยชน์อะไรบ้าง การใช้กลยุทธ์การให้ความช่วยเหลือจะเหมาะสมกับสถานการณ์ที่ความขัดแย้งค่อนข้างรุนแรงหรือวิกฤติ

๓. การแข่งขัน (Competing Style) การใช้กลยุทธ์การแข่งขันเป็นกลยุทธ์ที่ฝ่ายที่ใช้กลยุทธ์จะแสวงหาช่องทางที่จะได้รับประโยชน์สูงสุด หรือแสวงหาความได้เปรียบ ฝ่ายที่ใช้กลยุทธ์นี้จะยึดเป้าหมาย และวิธีการของตนเองเป็นหลัก และการแข่งขันจะนำไปสู่การแพ้ชนะ การใช้วิธีนี้ผู้บริหารจะต้องมั่นใจว่าสุดท้ายจะทำให้เกิดการชนะ แพ้ และต้องมีข้อมูลที่มากพอและถูกต้อง

๔. การให้ความร่วมมือ (Collaborating Style) การใช้กลยุทธ์ในการให้ความร่วมมือจะทำให้ทั้งสองฝ่ายได้รับประโยชน์สูงสุดมากกว่าวิธีที่กล่าวมา เป็นวิธีการจัดการความขัดแย้งที่ทำให้ต่างฝ่ายต่างมีความพอใจในผลที่ได้รับจากการแก้ปัญหา และทั้งสองฝ่ายต่างให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน ซึ่งค่อนข้างเป็นกลยุทธ์ที่เป็นอุดมคติ

เนื่องจากต่างฝ่ายต่างเห็นว่าการแก้ปัญหาความขัดแย้งจะทำให้เกิดการชนะทั้งสองฝ่าย ทั้งนี้แต่ละฝ่ายจะต้องรู้ข้อมูลของอีกฝ่ายเป็นอย่างดี และความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเป็นความขัดแย้งที่ไม่รุนแรง แต่การแก้ปัญหาโดยวิธีนี้จะมีการใช้ระยะเวลาพอสมควร

สรุป

ความขัดแย้งในสังคมเป็นเรื่องปกติ ในแง่หนึ่งมีการกล่าวว่า ในอีกด้านหนึ่งของเหรียญ ความขัดแย้งคือตัวแปรสำคัญที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา^๗ เช่น ความขัดแย้งที่นำไปสู่สงครามได้นำไปสู่การพัฒนาอาวุธยุทโธปกรณ์ต่างๆ การสื่อสารและการขนส่ง จึงมีการค้นคว้าวิจัยกันมากในเรื่องนี้^๘ เมื่อสงครามสงบลงก็เกิดมีการใช้วิทยุสนามเพื่อการสื่อสารจนถึงการพัฒนาเครื่องบินรบมากกลายเป็นเครื่องบินขนส่งและเครื่องบินโดยสาร เป็นต้น ความขัดแย้งในทางสังคมไปสู่การตรากฎหมาย กฎระเบียบ และการพัฒนากระบวนการยุติธรรมและศาลในระดับต่างๆ แต่ในขณะที่มีด้านดีของเหรียญ ด้านที่เป็นด้านลบก็เป็นสิ่งที่มองข้ามไม่ได้เพราะส่งผลกระทบต่อสังคมมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ ที่สำคัญคือต่อระเบียบการเมืองอันประกอบด้วยระบบการเมือง สังคม เศรษฐกิจและค่านิยม

สังคมที่มีการพัฒนาแล้วจะต้องมีการจัดระเบียบการเมืองที่เป็นที่ยอมรับของประชาชน และมีความชอบธรรมทางการเมือง สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้ เมื่อใดก็ตามที่ปัญหาความขัดแย้งไม่สามารถจะแก้ไขได้โดยระเบียบการเมืองที่มีอยู่ ก็จำเป็นต้องอย่างยิ่งต้องมีการปฏิรูประเบียบการเมืองนั้น มิฉะนั้นความขัดแย้งจะดำเนินต่อไปในลักษณะคาราคาซัง ซึ่งจะทำให้ฝืนใจของสังคมและเศรษฐกิจเปราะบางและขาดวินเมื่อเวลาผ่านไป จนถึงจุดที่ไม่สามารถจะนำมาปะผุหรือใช้ประโยชน์ได้ก็จะหมดทางเลือก

^๗ ลิขิต ธีรเวคิน, การป้องกันความขัดแย้งและการยุติความขัดแย้ง,วารสารสถาบันพระปกเกล้าปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (เดือนมกราคม – เมษายน), ๒๕๕๓.

^๘ Lewis A, Coser, *The Functions of Social Conflict*, (London, Routledge&Kegan Paul, ๑๙๕๖ อ้างใน ลิขิต ธีรเวคิน การป้องกันความขัดแย้งและการยุติความขัดแย้งวารสารสถาบันพระปกเกล้าปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (เดือนมกราคม - เมษายน ๒๕๕๓).

เอกสารอ้างอิง

กฤษฎา บุญราช. กระบวนการสร้างความเป็นธรรมเพื่อแก้ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : ศึกษากรณีการดำเนินงานของศูนย์ยะลาสันติสุข. หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน, ๒๕๕๔.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๒๕.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๓๘.

พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต.องค์การและการบริหารจัดการ. กรุงเทพฯ : ธิงค์ บี ออนด์ บู้คส์ . ๒๕๕๓.

พิมล พุพิพิธ. แนวความคิดและนโยบายการพัฒนาประเทศไทย.บรรยาย. ๑๙ ก.ย ๒๕๕๗.

เทพพนม เมืองแมนและสรวง สุวรรณ. พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช. ๒๕๒๙.

วนิดา สัจพันธ์โรจน์. แนวคิดและนโยบายในการพัฒนาประเทศไทย. บรรยาย.๑๙ ก.ย. ๒๕๕๕.

ลิขิต อีร์เวคิน. การป้องกันความขัดแย้งและการยุติความขัดแย้ง. วารสารสถาบันพระปกเกล้า ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ เดือนมกราคม - เมษายน ๒๕๕๓

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. การบริหารเพื่อความสำเร็จสรรค์. พิมพ์ครั้งที่๑. กรุงเทพฯ : ตะเกียง ๒๕๓๔.

อมาตยา เซน Amartya Sen. การพัฒนาคือการสร้างเสรีภาพ. ตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๙๙ โดยสำนักพิมพ์ Oxford University Press

Lewis A. Coser. The Functions of Social Conflict. London, Rout ledge & Kegan Paul, ๑๙๕๖.

